

חוק הגנת הפרטיות – תאור ומשמעויות

נובמבר 2011

לא יפגע אדם בפרטיות של זולתו ללא הסכמתו

א. הקדמה

חוק הגנת הפרטיות (והתקנות) הינו אחד מהחוקים בספר החוקים של מדינת ישראל, הבא להגן ולעגן את אחד מזכויות היסוד החשובות של הפרט. החוק מתייחס להגנת הפרטיות של אדם ואינו מתייחס לתאגיד. מסיבות שונות אין בחוק הגדרה של "פרטיות" אלא פירוט של אירועים ומצבים שהינם "פגיעה בפרטיות". חלקו הגדול והמרכזי של החוק עוסק בהגנה על הפרטיות של אדם בהקשר למידע אודותיו, הנמצא והמעובד במערכות מידע ממוחשבות. כדי לתמוך בדרישה זו קבע המחוקק, במסגרת החוק והתקנות, הוראות והנחיות שונות – מחייבות, החלות על הבעלים של מאגרי מידע, בהם קיים מידע כל שהוא המתייחס לאדם. התייחסות להגדרות ומושגים שונים, ראה להלן. הגורם הנושא באחריות לאכיפת החוק (הריגולטור), הינו: **הרשות למשפט טכנולוגיה ומידע**, הפועל במסגרת משרד המשפטים. רשות זו משלימה מידי פעם, את הוראות החוק, מפרסמת חוות דעת, הנחיות, מבצעת פעילות אכיפה יזומה או על רקע של תלונות, מבצעת חקירות במקרים של הפרות ואף מענישה את המפירים בקנס מנהלי שבסמכותה. ממש בימים אילו הוגשה לכנסת ע"י הממשלה, הצעה לתיקון נרחב של חוק הגנת הפרטיות הממוקד כולו בהגברת האכיפה והענישה של מפירי החוק.

ב. הסכמה

תיקון מספר 9 **לחוק הגנת הפרטיות** מ- 26.6.07 קובע כי ההסכמה הנדרשת לפגיעה בפרטיות היא "הסכמה מדעת". בהצעת החוק הודגש לענין ההסכמה הנדרשת: "שבידי האדם המסכים לפגיעה בפרטיות יהיה מידע הדרוש לו באורח סביר, כדי להחליט האם להסכים או לא והמידע ימסר לו בצורה מובנת". יש צורך בהסכמה ממשית/ קונקרטיית. הזכות לפרטיות היא זכות יסוד וההסכמה לזכות על הזכות צריכה להיות מוכחת.

ג. ריכוז דרישות החוק והתקנות

(1) **רישום מאגר מידע ואופן השימוש בו**
מאגר מידע הכולל בתוכו מידע אודות אדם, חייב ברישום. רישום המאגר מתבצע באמצעות טפסים יעודיים הנמצאים באתר האינטרנט של הרשות למשפט טכנולוגיה ומידע. לכל מאגר מידע יש למנות "מנהל מאגר". יש לקבוע את מטרות השימוש במאגר ואסור באיסור חמור- לחרוג מכך. במידה ומאגר המידע מוחזק אצל גורם שאינו הבעלים, יש לציין זאת בטופס הרישום.

(2) **חובת מבקש המידע**
פניה לאדם לקבלת מידע לשם אחזקתו או שימוש בו במאגר מידע, תלווה בהודעה שיצוינו בה:

- א) אם חלה על אותו אדם חובה חוקית למסור את המידע או שהמסירה היא בהסכמתו.
- ב) המטרה אשר לשמה מבוקש המידע.
- ג) למי יימסר המידע ומטרת המסירה.

(3) **זכות העיון במידע**

כל אדם זכאי לעיין במידע שעליו והנימצא במאגר המידע, בעצמו או ע"י בא כוחו.

4) תיקון מידע

בעל מאגר מידע חייב לתקן את המידע שבמאגר על פי בקשת נשוא המידע ולהודיע על כך לכל מי שקבל ממנו מידע שגוי.

5) סודיות

חל איסור חמור על כל גורם שהגיע אליו מידע מתוקף תפקידו כעובד, כמנהל או כמחזיק של מאגר מידע, לגלות את המידע אלא רק לצורך ביצוע עבודתו. הפרה של הוראה זו דינה מאסר 5 שנים.

6) אחריות לאבטחת מידע

בעל מאגר מידע, מחזיק במאגר מידע, מנהל מאגר מידע וממונה על אבטחת המידע, כל אחד מהם נושאים באחריות לאבטחת המידע שבמאגר המידע. מאגר מידע המכיל מידע רפואי, מחייב התייחסות אבטחתית מחמירה.

7) הסכם בין בעלים למחזיק

החוק מחייב הסכם בכתב המטפל במורשי הגישה למאגר, בין הבעלים למחזיק.

8) מינוי ממונה אבטחת מידע

במקרים המפורטים בחוק, חובה למנות ממונה אבטחת מידע. (גוף ציבורי, בנק, חברת ביטוח, בעלים של 5 מאגרים ויותר וכו').

9) מסירה/ קבלת מידע

מסירה או קבלת מידע מ- / או אל מאגר מידע, מחייב קיום תהליך מונחה ומבוקר.

10) אגרות

רישום מאגר מידע מחייב תשלום אגרת רישום. שימוש במאגר מידע מחייב תשלום אגרה תקופתית (= שנתית).

ד. שאלות נפוצות בעניין מאגרי מידע

מהי מטרת רישום מאגר?

לאפשר לאדם לדעת אלו מאגרי מידע קיימים לצורך מימוש זכות העיון המוקנית לו בחוק. לאפשר לבעל המאגר לבצע באופן מסודר את הנחיות החוק.

מהו מידע?

בהתאם להגדרה בסעיף 7 לחוק, קיימים שני סוגי מידע:

- מידע רגיל
 - מעמדו האישי (מידע דמוגרפי, מס' ת.ז., סטטוס משפחתי, אחים ואחיות וכו')
 - הכשרתו המקצועית (היכן עובד, מה למד)
- מידע רגיש
 - אישיותו של אדם (הערכות על ו/או תכונותיו האישיות כדוגמת קורות חיים, ראיון אישי).
 - צנעת אישיותו (העדפות מיניות, נתונים ביולוגיים וכו'). מוגדר בתקנות כמידע מוגבל.
 - מצב בריאותו (אשפוזים, מחלות, ניתוחים, בדיקות, צריכת תרופות וכו'). מוגדר בתקנות כמידע מוגבל.

- מצבו הכלכלי (משכורת, כל מידע המעיד על מצב כלכלי).
- דעותיו (דעות פוליטיות).
- אמונתו (דת, כת).

כל מידע המתייחס לענייניו הפרטיים של אדם.

מהו מאגר מידע?

בהתאם להגדרתו בסעיף 7 לחוק (הכוונה למאגר מידע ממוחשב):

"אוסף נתוני מידע, המוחזק באמצעי מגנטי או אופטי והמיועד לעיבוד ממוחשב, למעט - (1) אוסף לשימוש אישי שאינו למטרות עסק; או (2) אוסף הכולל רק שם, מען ודרכי התקשרות, שכשלעצמו אינו יוצר איפיון שיש בו פגיעה בפרטיות לגבי בני האדם ששמותיהם כלולים בו, ובלבד שלבעל האוסף או לתאגיד בשליטתו אין אוסף נוסף;"

רכיבים נוספים המשפיעים על הגדרת מאגר מידע :

- א. פלטפורמה מיחשובית – מאגרי מידע היושבים על פלטפורמות שונות, יחשבו בד"כ כמאגרי מידע שונים ויופרדו עפ"י מטרות השימוש בהם, אך אין להסיק מכך בהכרח כי מאגר מידע כולל היושב על פלטפורמת מיחשוב אחת, יחשב כמאגר יחיד. כדי שזה יקרה חייבים להתמלא מרכיבים נוספים כמצוין בהמשך.
- ב. מטרת השימוש במידע,, מטרת המאגר.
- ג. מבנה המאגר, בהתייחס לחקיקה והוראות גופים מוסמכים.
- ד. מבנה המאגר בהתייחס למציאות הארגונית.
- ה. מאגרי מידע מבוזרים – מאגר לוגי, מאגר פיזי.

כיצד מגישים בקשה לרישום מאגר מידע בפנקס מאגרי המידע?

1. לקבלת שובר לתשלום אגרת הרישום יש לפנות לרמו"ט. שובר התשלום בצירוף מדבקות אסמכתא יישלחו באמצעות הדואר.
2. עם קבלת שובר התשלום והמדבקות, יש למלא באופן מקוון את **טופס בקשת הרישום המקוון לפי מסמך ההנחיות למילוי הטופס** (למידע על שימוש בטפסים מקוונים).
3. לאחר מילוי הטופס, יש להדפיסו באמצעות סרגל הטופס.
4. ניתן למלא הטופס גם באופן ידני.
5. על הטופס המודפס יש לחתום ולהטביע חותמת המבקש בחלק ה' של הטופס, ולהדביק את מדבקות האסמכתא בכל עמוד בראש העמוד מצד שמאל.

מה קורה אם לא רושמים מאגר מידע שחלה עליו חובת רישום?

אין לנהל או להחזיק מאגר מידע החייב ברישום מבלי שנרשם. ניהול, החזקה או שימוש במאגר מידע שחייב ברישום ולא נרשם מהווה עבירה פלילית שדינה מאסר שנה, לפי סעיף 31א(א)(1) לחוק הגנת הפרטיות. בנוסף, ניהול, החזקה או שימוש במאגר מידע שחייב ברישום ולא נרשם מהווה עבירה בגינה רשאי רשם מאגרי מידע להטיל קנס מינהלי (ר' לעניין זה את תקנות העבירות המינהליות (קנס מינהלי - הגנת הפרטיות), התשס"ד-2004).

מה מעמדו של מאגר מידע שלא חלה עליו חובת רישום?

למען הסר ספק, גם כאשר על מאגר מידע לא חלה החובה להירשם בפנקס מאגרי המידע, עדיין הוא כפוף לכל ההוראות הרלוונטיות למאגרי מידע בחוק הגנת הפרטיות, בהן (הרשימה אינה ממצה):

- החובה לאפשר לכל אדם עליו מוחזק מידע במאגר המידע לעיין במידע שעליו ולבקש תיקונו (ר' סעיפים 13 - 15 לחוק הגנת הפרטיות);
- החובה לשמור על סודיות המידע במאגר המידע. הפרת חובה זו מהווה עבירה פלילית שדינה 5 שנות מאסר (ר' סעיף 16 לחוק הגנת הפרטיות);
- אחריות בעל מאגר המידע, מחזיק מאגר המידע או מנהל מאגר המידע לאבטחת המידע במאגר המידע (ר' סעיף 17 לחוק הגנת הפרטיות).

על אילו מאגרי מידע חלה החובה לשלם אגרה תקופתית?

החובה לשלם אגרה תקופתית חלה על כל מאגרי המידע הרשומים בפנקס מאגרי מידע, גם אם אינם פעילים.

מתי יש לשלם את האגרה התקופתית?

יש לשלם את האגרה התקופתית עד ל-1 במרץ בכל שנה.

בשנת 2011 הוּאָרַךְ המועד האחרון לתשלום האגרה התקופתית למועד מאוחר יותר שיפורסם באתר הרשות למשפט טכנולוגיה ומידע.

האם יש לשלם אגרה תקופתית בנוסף לאגרת רישום מאגר מידע?

בשנה בה נרשם מאגר המידע ושולמה אגרת רישום, לא תיגבה אגרה תקופתית בגין אותו מאגר מידע בלבד.

מה קורה אם האגרה התקופתית לא שולמה במועד?

במקרה בו לא שולמה האגרה התקופתית עד ל-1 במרץ באותה השנה, יש לשלם את האגרה בתוספת אגרה כדלקמן:

- אם האגרה משולמת עד ל-30 באפריל באותה השנה יש להוסיף לתשלום 25%.
- אם האגרה משולמת בין ה-30 באפריל ל-30 ביוני באותה השנה יש להוסיף לתשלום 50%.

אי תשלום האגרה התקופתית בתוך 6 חודשים מ-30 ביוני באותה השנה יביא להתליית רישום מאגר המידע בפנקס מאגרי המידע. משמעות ההתליה היא איסור על שימוש במאגר המידע כל עוד לא הוסרה התלייתו.

האם חובת תשלום אגרה תקופתית חלה גם על מאגר מידע שרישומה הותלה?

החובה לשלם אגרה תקופתית חלה על מאגר המידע כל עוד הוא רשום בפנקס מאגרי מידע, גם אם הותלה רישומו.

תנאי לסיום תקופת ההתליה הוא, כי נוסף על תשלום האגרה התקופתית תשולם תוספת 50% לאגרה בגין השנה בה החלה ההתליה. בשנה בה הסתיימה ההתליה חלים הכללים הרגילים לעניין תשלום האגרה התקופתית במועד ושלא במועד.

מה קורה אם לא שילמתי אגרה תקופתית בשנים קודמות?

רישום מאגר המידע בפנקס מותלה, כלומר לפי חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981, חל איסור כולל על כל שימוש במאגר המידע. שימוש במאגר על אף ההתליה היא עבירה פלילית שדינה שנת מאסר, כהוראות סעיף 31א לחוק.

ה. אחריות מנהל מאגר

(תמצית)

1. אחריות לקביעת הוראות ניהול ותפעול של מאגר המידע.

2. קביעת משתמשים, הרשאות משתמשים ומידור משתמשים.
3. אחריות לשרידות המאגר.
4. אכיפת נהלי תפעול ואבטחה.
5. יישום ההוראות לגבי אופן קבלת המידע מאדם, סעיף 11 לחוק.
6. מימוש זכות העיון.

ו. דיוור ישיר ושירותי דיוור ישיר

לאחרונה ישנה עליה בתודעה הציבורית ובעיסוק התקשורתי בסוגיות הנוגעות לטיפול בדואר זבל. לפיכך, חשוב להבהיר את ההבדל בין תחום הדיוור הישיר, המוסדר בחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 (להלן - החוק) לבין תחום הפניות הבלתי מוזמנות ("דואר זבל"), המוסדר בסעיף 30א לחוק התקשורת (בזק ושידורים), התשמ"ב-1982.

סימן ב' בפרק ב' בחוק (להלן - סימן ב') מסדיר את תחום הדיוור הישיר. דיוור ישיר מוגדר בסעיף 17 לחוק כפניה אישית לאדם **בהתבסס על השתייכותו לקבוצת אוכלוסין מאופיינת. דהיינו, התקשרות סתמית למספר טלפון או משלוח הודעה בדואר אלקטרוני אינה מהווה בהכרח דיוור ישיר, אלא אם היא מתבססת על מידע אישי על הנמען כגון, גילו, מצבו האישי, מצבו הרפואי, היותו בעל פוליסת ביטוח מסויימת וכד'.**

יש לשים לב, כי הוראות סימן ב' חלות גם על פניה המתבססת על ידיעות הנוגעות לענייניו הפרטיים של אדם אף אם הן ידיעות שאינן מוגדרות כ"מידע" לפי סעיף 7 לחוק.

נוסף על הדיוור הישיר, סימן ב' מסדיר את הטיפול בתחום **שירותי דיוור ישיר**. שירות דיוור ישיר הוא שירות הניתן ללקוחות שונים המבקשים לעשות שימוש במידע המצוי בידי בעל שירות הדיוור הישיר לצורך קידום מוצריהם. לדוגמא, בעל מאגר מידע לשירותי דיוור ישיר הכולל מידע על כל חובבי הספרים, וקיבל את הסכמתם לעשות שימוש במידע לצורכי דיוור ישיר, יכול להעביר מידע אודות חובבי ספרי בישול, ספרי מתח או ספרי ילדים ללקוחות שונים.

חובות הנוגעות לדיוור ישיר ולשירותי דיוור ישיר

1. אין לעשות שימוש במאגר מידע לשירותי דיוור ישיר ללא רישומו (סעיף 17 לחוק)
2. אין לעשות שימוש במאגר מידע לשירותי דיוור ישיר אם לא קיים רישום בנוגע למקור המידע במאגר זה, ולמי נמסר המידע מהמאגר
3. הפונה בדיוור ישיר חייב כי פנייתו תכיל **באופן ברור ובלוט** את הפרטים הבאים –
 - 3.1. ציון כי הפניה היא בדיוור ישיר;
 - 3.2. ציון מס' הרישום של מאגר המידע, ככל שהוא רשום בפנקס מאגרי המידע;
 - 3.3. הודעה כי הנמען זכאי להימחק מן המאגר כאמור בסעיף קטן 17(ב) לחוק או כי פניה כאמור לא תעשה אליו שנית כאמור בסעיף 17(ג) לחוק, תוך הפניה למען אליו ניתן לפנות בבקשות ממין זה;
 - 3.4. זהותו ומענו של בעל מאגר המידע שבו מצוי המידע שעל פיו בוצעה הפניה;
 - 3.5. המקורות מהם קיבל בעל מאגר המידע את המידע על פיו בוצעה הפניה.

ז. מושגים והגדרות נוספים:

- [1] כהגדרתו בסעיף 7 לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981:
 "מידע רגיש" -

נתונים על אישיותו של אדם, צנעת אישיותו, מצב בריאותו, מצבו הכלכלי, דעותיו ואמונתו ;
מידע ששר המשפטים קבע בצו, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, שהוא מידע רגיש ;”

[2] כהגדרתו בסעיף 23 לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 :
”גוף ציבורי” -

משרדי הממשלה ומוסדות מדינה אחרים, רשות מקומית וגוף אחר הממלא תפקידים ציבוריים על פי דין ;
גוף ששר המשפטים קבע בצו, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, ובלבד שבצו ייקבעו סוגי המידע והידיעות שהגוף יהיה רשאי למסור ולקבל ;”

[3] כהגדרתם בסעיף 17 לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 :
”דיוור ישיר” - פניה אישית לאדם, בהתבסס על השתייכותו לקבוצת אוכלוסין, שנקבעה על פי איפיון אחד או יותר של בני אדם ששמותיהם כלולים במאגר מידע ;
”פניה” - לרבות בכתב, בדפוס, בטלפון, בפקסימיליה, בדרך ממוחשבת או באמצעי אחר ;
”שירותי דיוור ישיר” - מתן שירותי דיוור ישיר לאחרים בדרך של העברת רשימות, מדבקות או נתונים בכל אמצעי שהוא.”

[4] ”מנהל המאגר” -
המנהל בפועל של האירגון או
המנהל הבכיר שמאגר המידע תומך בפעילות שהינו אחראי לה.

נכתב ונערך ע"י משה שפר
שפר - אבטחת ענ"א ומערכות מידע
יעוץ אבטחת מחשבים ומערכות תקשורת

המסמך מכיל חומרים מאתר האינטרנט של
הרשות למשפט טכנולוגיה ומידע